

daní. V každém případě však by musela býti sazba tak upravena, aby byla tíživější, než kdyby kapitál byl výnosně uložen a řádně zdaněn daní rentovou i důchodovou. Tím by bylo pomozeno na obě strany. Daň by plnila svou funkci jak jako prostředek k pokutování skutečných thesaurantů, tak nepoctivých poplatníků. Měla by i tak svoje odůvodnění jako prostředek k zamezení thesaurace alespoň do určité míry, neboť by způsobila, že skutečně nebo předstíraně thesaurované kapitály by byly bez zdanění nepoužitelné. Působilo by to na thesauranty také psychologicky, což se nesmí podceňovati.

Na konec je nutno zdůrazniti, že povaha daně není fiskální, není to, jak už bylo shora upozorněno, ani daň a neběží o to, aby si stát takto opatřil nové příjmy a zvýšil břemeno, beztoho někdy nesnesitelné. Zadržila by se mezi veřejné příjmy akcesorické, jako bankovková daň, národohospodářská cla, úroky z prodlení a veřejnoprávní pokuty. Účelem navrhované daně je zamezení zjev škodlivý střádalovi a celému hospodářství, pramenící z nemístné nedůvěry v peněžnictví a hospodářské zaostalosti a pak potrestati poplatníky nepoctivé. V tomto smyslu to není daň, nýbrž výchovný prostředek a instrument hospodářské politiky. Nebyl by postižen nikdo, kdo nakládá ušetřenými penězi tak, jak to žádá zájem jeho vlastní a celého hospodářského společenství, a kdo se nesnaží nepoctivým způsobem vymknouti povinnostem, které mu ukládá stát.

Dr. František Stránecký.

Nová osnova trestního zákona.

Na sklonku druhého desetiletí trvání státu se zdá, že jsou podnikány vážné kroky, aby slibné »prozatím« zákona z 28. října 1918 č. 11 Sb. z. a nař., prodlužujícího život obsahu rakousko-uherských zákonů, se stalo skutkem. Vždyť nešlo ani tak o to, neponechávat císařský inventář do republikánské domácnosti. Modernisace a unifikace jsou důvody, proč se na novelisaci tak nedočkavě čeká, důvody, před jejichž vážností onen prestižní ustupuje zcela do pozadí. V posledních dnech dovídá se veřejnost s uspokojením, že mají býti novelisovány dva veliké normové celky, právo občanské a trestní s příslušnými normami procesními. Osnova trestního zákona je právě ve stadiu připomínkového řízení.

Reforma trestního zákona jevila se nutnou již před válkou a je známo, že osnova z roku 1912 neměla daleko k uzákonění. Hned po převratu bylo v tomto směru pracováno dále. Komise složená z vynikajících odborníků trestního práva uveřejňuje roku 1926 »Přípravné osnovy trestního zákona« s obšírnou důvodovou zprávou. Tato osnova se stala známou celému právníckému světu a všeobecně bylo uznáváno, že je v souladu s posledními výsledky kriminální politiky a legislativní techniky.

Přes deset let uplynulo od té doby a místo uzákonění osnovy »profesorské«, dočkáváme se osnovy nové, »vládní«, vypracované justiční správou. Není třeba osnovu znát, aby už z té skutečnosti si bylo lze vypočítati, v jakém směru jsou asi provedeny změny. Studium osnovy ověří tuto starou zkušenost dokonale. Osnova sama k tomu praví, že »Přípravné osnovy« z r. 1926 byly podkladem diskuse, z jejíhož výtěžku těží osnova nová. Čím dále tím více se prý ukazovalo, že dalekosáhlá reforma, zamýšlená osnovou z r. 1926, bude spojena se značnými obtížemi. Hospodářská krize a její důsledky pro státní organismus, nutnost pronikavých úspor ve všech odvětvích státní správy, trvalý a vleklý zápas justiční správy se stále rostoucím pracovním úkolem, který soudy zdolávají již delší dobu jen s napětím všech sil, zkušenosti, jakých bylo nabyto v praxi s některými menšími reformami v oboru trestního soudnictví a studium

kodifikačních prací, uskutečněných nebo připravovaných v některých jiných státech střední Evropy, nemohly zůstatí bez vlivu na připravovanou reformu trestního zákona. Měly za následek značně střízlivější názor o tom, do jaké míry lze počítati s nosností státního organismu pro uskutečnění dalekosáhlé reformy nejen v dobách hospodářského blahobytu, za kterých byly vypracovány »Přípravné osnovy«, nýbrž i v dobách hospodářské tísně. Ukázalo se, že uskutečnění reformy, jak byla autory »Přípravných osnov« zamýšlena, by učinilo výkon trestního soudnictví daleko složitějším, zatížilo by každého člena soudního organismu novými úkoly a mělo by v celku za následek zvýšení pracovního úkolu a v důsledku toho i nákladů na trestní soudnictví, jaké by převyšovalo finanční sílu státu.« Z toho plyne, že vláda lituje nemožnosti uskutečnit reformy profesorskou osnovou navrhované a předkládajíc svoji osnovu, sklání se před šetrností rozpočtu na jedné a nutností brzké unifikace na straně druhé. Domyšleno důsledně, jevila by se osnova ovšem jako okolnostmi vynucené provisorium, které již v době svého vzniku je vědou daleko předstíženo.

Kromě novot, jež měla pro jeden z dílčích právních řádů nutně v zápleti provedená unifikace, byla novelisována aspoň ta místa, v nichž oba trestní zákony zůstaly měrou i pro konservativní tendenci novely přílišnou za vývojem vědy a zákonodárství. »I tu se však osnova snažila navázatí organicky na dosavadní vývoj našeho trestního zákonodárství a uskutečnití jen myšlenky, které pokládá za zralé a života schopné.«

Po této charakteristice novely, vzaté z části z úst samotného jejího autora, načrtnu základní její myšlenky. Konfrontaci s platným trestním právem není potřebí zajisté prováděti, tu provede informovaný čtenář bez obtíží sám. V zásadních bodech upozorním však na odchylky od »profesorské« osnovy, potud ovšem, aby tím neutrpěla přehlednost a žádoucí stručnost referátu. Po tom, co bylo řečeno úvodem, bude snadno odchylky vůči platnému právu i vůči osnově ex 1926 si vysvětliti, aniž bude potřebí citovat něco z velmi obšírného (267 stran velkého formátu) »odůvodnění« osnovy.

Nový zákon má platiti přirozeně pro *celé území* československé, k němuž se čítá československá loď a letadlo, a pro všechny naše občany, čítajíc v to i osoby vojenské, pro ty však s odchylkami zvláštním zákonem stanovenými. Zásady t. zv. mezinárodního trestního práva zůstávají nedotčeny, nehledíme-li k určitým modifikacím, pokud jde o výpočet činů, stíhaných podle té které zásady (§§ 5—6).

Systematika kryje se zásadně s rozvržením látky, provedeným osnovou 1926. Nejnápádnější změnou je zařazení přestupků do systému, zatím co osnova 1926 obsáhla přestupky ve zvláštním oddílu (zákon přestupkový), dále, že nová osnova nemá ustanovení o výkonu trestu, vyhrazujíc je zvláštnímu zákonu a konečně má ustanovení o deliktech tiskových.

Osnova se dělí, kromě stručného uvozovacího zákona (V článků), na *část obecnou* (hlava první až desátá) a na *část zvláštní* (hlava jedennáctá až pětadvacátá).

První hlava mluví všeobecně o *trestních zákonech*. Přihlašuje se hned v § 1 k zásadě »nullum crimen, nulla poena sine lege«, načež vymezuje časovou, územní, osobní a věcnou platnost zákona. Stíhání *mladistvých* je vyhrazeno zákonu zvláštnímu.

Druhá hlava rozděluje trestné činy v *obvyklou tripartiti* zločiny — přečiny — přestupky. Zločiny se rozeznávají způsobem trestu (žalář), přestupky jsou za takové výslovně označeny, přečiny jsou všechny ostatní delikty.

Ne zcela bezvadně s hlediska systematiky je zde podán pod heslem »trestné činy« výklad obecných znaků objektivní stránky skutkové pod-

staty, s »výkladem některých způsobů spáchání činů«, jako násilí, lsti, činu se zbrání, po živnostensku nebo veřejně vykonaného, zatím co další hlava pod nadpisem »*Trestní odpovědnost*« slučuje výklady o vině, přičetnosti, omylu, právnosti jednání, nouzi, obraně, pokusu, spolupachatelství a účastenství a spolčení. Na rozdíl od osnovy 1926, charakterisované převzetím Miříčkovy trojí formy viny, zná nový návrh v souhlasu s platným právem jen úmysl a nedbalost, a znamená i v jiných směrech odklon od směru subjektivního, jímž se osnova 1926 vyznačovala. Zločin lze spáchat jen úmyslně, přečin zásadně též, neprohlašuje-li zákon i nedbalost za trestnou. U přestupku stačí naopak zásadně nedbalost.

Hlavními tresty jsou podle čtvrté hlavy trest smrti, tresty na svobodě (žalář, tuhé vězení, vězení a státní vězení) a trest peněžítý. *Vedlejšími trestem* je konfiskace jmění, ztráta oprávnění vykonávat povolání, zabránění, vedlejší trest peněžítý, ztráta čestných práv občanských, ztráta práv politických a uveřejnění rozsudku. Tresty se *vyměřují* zásadně v mezích zákonné sazby se zřetelem ke stupni zavinění, nebezpečnosti vinníka a činu; pokud na některé ze zvláštních případů nepamatuje sám zákon zvláštní sazbou. Pro trestání činů *konkurujících* ponechává se v platnosti modifikovaná zásada absorpční s tou změnou proti platnému právu, že se trest uloží v rozpětí mezi nejvyšší dolejší a nejvyšší hořejší hranicí sazby z konkurujících trestných činů. *Mimořádné zmírnění* trestu je připuštěno v mezích §§ 62—68 (hlava 5.).

Podmíněné odsouzení vymezeno stejně jako v platném právu. V případech zákonem stanovených lze upustiti od uložení trestu. (Hlava 6.)

Hlava sedmá rozeznává tato *zabezpečovací opatření*: Odkázání do ústavu pro choré vězně (určeno pro delikventy, jichž způsobilost uvědomit si bezprávnost činu a řídit své jednání správným rozpoznáním, byla duševní chorobou nebo úchylností podstatně snížena tedy t. zv. zmenšená přičetnost a jsou nebezpeční životu, tělu, majetku nebo mravnosti, a pro delikventy propadlé vášni alkoholu nebo jiného omamného jedu, odkázání do robotárny (řemeslní zločinci, zahaleči), do ústavu pro nebezpečné zločince (řemeslní zločinci s trestem více než rok), vypovědění a propadnutí. Také podmíněčný odklad zabezpečovacího opatření se připouští. Dle ustanovení osmé hlavy *zaniká trestnost* obdobně jako v platném právu smrti vinníka, udělením milosti, prominutím činu soukromozaložního, účinnou lítostí (vztahuje se jen na případy, kdy je trestné již přípravné jednání), promlčením stíhání (předpokladem je náhrada škody a uplynutí určité doby od dokončení činu, po odečtení doby, jež se podle zvláštního předpisu sem nevčítá), promlčením výkonu trestu a zánikem vykonatelnosti zabezpečovacího opatření. (Promlčením výkonu trestu nezaniká ještě vykonatelnost s trestem uloženého zabezpečovacího opatření.) Ke zpětnosti se při výměře trestu nehledí, uplynula-li od posledního odsouzení jistá doba. Osnova to nepřilíh vhodně nazývá »promlčením zpětnosti«.

Devátá hlava obsahuje ustanovení o *zahlázení odsouzení*, v podstatě shodná se zákonem č. 111/1928 Sb. z. a nař. a desátá o trestných činech spáchaných tiskem. Osnova staví se tak zřejmě na stanovisko, že je doporučitelné trestní ustanovení tiskového práva vřaditi do trestního zákoníka a vyhraditi tiskovému zákonu jen předpisy správní a policejní. (Důvodová zpráva uvažuje však již o tom, zda se někdy nedospěje k názoru o vhodnosti sloučiti všechno tiskové právo do jednoho zákona. Počítá s tím, že pak by se desátá hlava prostě zrušila.)

Následuje *zvláštní část* osnovy. Rozpor mezi názorností výkladu a co možná největší jeho stručností pokusím se překlenout tím, že po nadpisu příslušné hlavy osnovy uvedu některé typické delikty sem spadající jejich názvy, převzatými většinou z platného trestního práva a tedy běžnými. Na markantní novoty upozorním.

Jedenáctá hlava: Trestné činy proti republice, její bezpečnosti a mezinárodním vztahům. Spadají sem nejdůležitější delikty nynějšího zá-

kona na ochranu republiky s výjimkou útoků na život ústavních činitelů, zařazených mezi delikty proti životu. Novinkou je trest smrti na kvalifikované případy úkladů o republiku, válečné zrady a vyzvědačství. Platnému právu jsou neznámé skutkové podstaty ohrožení neutrality republiky a hanobení cizího státu. Tento delikt se stihá na žádost tohoto státu, za předpokladu vzájemnosti. (Habsburský paragraf převzat bez změny.)

Dvanáctá hlava: Trestné činy proti veřejné moci. Spadá sem vzbouření, násilí jiné, osobování si veř. moci, urážkami veř. orgánu atd.

Třináctá hlava: Proti soudnictví a veřejné správě. Skutkové podstaty sem pojaté možno zhruba rozdělit na dvě skupiny: Ohrožující pravdivost úředních zjištění (křivé svědectví, násilí a uplácení svědka, klamání úřadu, křivé obvinění) a odnímající předmět nezbytný k provedení úkonu soudcovského nebo správního (vyproštění vězně, vzpoura vězňů, nedbalé jich střežení, porušení vyhlášky, maření důkazu, porušení mlčenlivosti, nedovolený návrat atd.).

Čtrnáctá hlava jedná proti tomu o porušení povinností úředníkem. (Zneužití veřejné moci, uplácení.)

Patnáctá hlava: Proti obecnému míru a řádu. (Pozdvížení, srocování, nedovolené ozbrojování, rušení pokojného soužití občanů, šíření nepravdivých zpráv, nebezpečné vyhrožování, schvalování trestných činů, tisková nedbalost, nebezpečná opilost, t. j. opilost, v níž spáchán zločin nebo i jiný přečin, hazardní hra, tuláctví, žebrota).

Šestnáctá hlava obsahuje trestné činy volební, slučující tak bez významných novot trestní ustanovení zákonů o volbách, *sedmnáctá hlava* o padělání a pozměňování veřejných platidel, cenných známek, listin a mezi.

Za obecně nebezpečné trestné činy prohlašuje *osmnáctá hlava* zhárství, obecné škůdnictví (vydání života lidí nebo ve značném rozsahu i věcí v nebezpečí některým z obecně nebezpečných způsobů v zákoně vypočtených), opominutí pomoci v obecném nebezpečí (mohl-li pomoci snadno), rozšíření nakažlivé nemoci, ohrožení zdraví potravinami a nedovolené léčení.

Delikty *proti životu a tělu* (hlava 19) mají novinku zejména v normě o účasti na cizí sebevraždě. Vyhnaní plodu zůstává zločinem, pro ženu, o níž jde, však přečinem.

Další hlavy jednájí o deliktech *proti svobodě* (otrokářství, ujařmení, únos ženy, věznění z nedbalosti, vynucení, t. j. vydírání, útisk, svěmocné léčení), *proti mravnosti* (homosexualita zůstává trestnou, smilstvo se zvířaty nikoli), a konečně *proti rodině a mládeži*.

Hlava třiadvacátá obsahuje delikty *proti cti* shodně se zákonem č. 108/33 Sb. z. a nař., další hlava jedná o porušení soukromých tajemství a konečně poslední, dvacátápatá hlava, zahrnuje trestné činy *proti majetku*. Je zahájena definicí movité věci, již se prohlašuje každá přírodní síla člověkem vyrobená nebo zachycená. Ze skutkových podstat zde normovaných uvádím loupež, krádež, zpronevěru, vydírání, podvod, lichvu, ukryvačství, poškození věřitele, maření exekuce.

Sankce nové osnovy znamenají proti platnému právu zmírnění většinou jen velmi malé, v některých případech jsou tresty zde navrhané citelným zostřením platného práva. Poukazuji na zmíněný již případ trestu smrti na některé delikty zákona na ochranu republiky. Zde nelze ovšem zapomínati, že tento zákon se tomuto trestu úmyslně vyhýbal v naději, že se tím přizpůsobí budoucímu trestnímu právu, jež nemělo mítí smrt v rejstříku svých sankcí. Zákon č. 130/1936 Sb. z. a nař. již tuto směrnicí porušil uložením trestu smrti na nejtěžší případy zločinu vojenské zrady podle §u 6 zák. ochr. rep. V poměru k osnově 1926 znamenají trestní sazby nové osnovy naopak většinou zostření.

Dr. Josef Kepert.